

Záznam rozhovorů

Seznam

Rozhovor č. 1, Alena, 36 let.....	2
Rozhovor č. 2, Růžena, 43 let.....	6
Rozhovor č. 3, Václav, 44 let.....	9
Rozhovor č. 4, Josef, 29 let.....	12
Rozhovor č. 5, Renata, 46 let.....	15
Rozhovor č. 6, Miroslav, 49 let.....	18
Rozhovor č. 7, Marie, 25 let.....	21
Rozhovor č. 8, Iveta, 31 let.....	25
Rozhovor č. 9, Petr, 41 let.....	28
Rozhovor č. 10, Anna, 29 let.....	31

Rozhovor č. 1, Alena, 36 let

Představení výzkumu

Jaké máte zaměstnání?

No, teď žádné. Já jsem pracovala dva roky v ČSOB. A tam byl jeden starší člověk. Strážník. A on .. já nevím. On prostě neměl rád cikány. Neměl. Neměl. Protože on na mě měl furt takový řeči. Říkal mi cikánko. A mně se to přičí to slovo cikánka. Já jsem tam byla přes agenturu a dělala jsem tam, co mi řekli v té agentuře. A on neměl co mluvit do mojí práce, ale on mě pořád buzeroval. Říkal třeba: „Běžte tam, udělat tohle. Ten záchod je špinavý.“ A já jsem mu říkala: „A proč? Vždyť jsem ten záchod teď umyla.“ „No, tak to musíte ještě jednou.“ Říkala jsem „Hm, starej dědek...“ Ale když už mě to prostě nasralo, že mám poslouchat ředitele banky a ještě jeho. Řekla jsem, že už toho mám dost, že on mi nebude rozkazovat. A on mi zase začal nadávat „Ty cikánko špinavá.“ A tak prostě. Hádali jsme se. A druhý den, byla chyba, že jsem to řediteli neřekla jako první já. Možná by to dopadlo jinak. Ale řekl mi to jako první on a ředitel mě vyhodil z práce.

A teď jste na Úřadu práce?

No, začala jsem hledat práci, začala jsem chodit do Člověka v tísni k paní Mášové. No, jenže víte jaký je to teď problém. Jak nemáte školy a tyhle věci, tak už žádná práce není, ještě jsem Romka a ještě ze Slovenska. Takže je to těžký. Hledat práci mi pomáhá Mášová, ale zatím mě nikde nevzali. Takže teď momentálně jsem na úřadu práce. Mášová mi pomohla vyřídit všechny papíry, dávky. Hledám práci, jenže jsem otěhotněla. Takže teď stejně musím počkat, to už mě vůbec nikde nevezmou. Až po mateřské. Já bych chtěla práci, moc bych chtěla práci.

A jak dlouho jste teď bez zaměstnání?

Už to bude rok.

To už je dlouhá doba.

To je dlouhá doba a teď mě zase čeká ta mateřská, dvě děti už mám a to třetí. To bude taky hodně práce.

A jak jste už říkala, s diskriminačním přístupem máte zkušenosti?

No, mám. Je problém dostat práci a pak i v práci. Taky jsem pracovala v obchodě, v oddělení lahůdky. A tam pracovaly další ženy. Ony byly starší, já jsem byla nejmladší a tak si na mě dovolovaly. A zase mi nadávali, do cikánek a tak prostě. Nebo že jsem líná cikánka, tak hlavně, že jsem líná cikánka. Raději jsem byla ticho. A pak jsem odešla, neumím se hádat. A tohle poslouchat každý den, to je hrozný.

A Jaký je byt, kde bydlíte?

Je to garsoniéra.

A jste tam čtyři?

No, dvě děti, já a manžel. Než se narodí miminko, tak bude větší byt. Budeme i víc platit, ale bude to větší byt. To nám navrhl majitel bytu, když čekáme miminko, tak že nám může dát větší byt.

Stačívám příjem, který máte na nájem a na další výdaje?

Je to málo. Za bydlení dáme asi 13 tisíc, a zbývají 3-4 tisíce. To je málo. Dětem na jídlo, na oblečení, manžel do práce na svačinu, hygienické potřeby. Musíme být skromní, protože máme opravdu málo. Jsme prostě skromnější lidé, snažím se, abychom s tím prostě vyšli. Nemůžeme si dovolit drahé věci, prostě nakupujeme levnější, třeba oblečení.

Máte to tady ráda na Smíchově? Líbí se Vám tady?

No, tak...Není to moc dobré. Chtěla bych bydlet někde, kde bych měla všechno blíž. Na nákup do jezdím až na Anděl do Tesca. Tam kde jsme bydleli dřív, bylo taky všechno blíž u sebe, dalo se jít i pěšky. Všechno bylo blíž, třeba pro potraviny. Ale školu jsme měli daleko. Děti musely dojíždět daleko.

A kam chodí děti do školy?

Na Grafickou. Kvůli škole jsme se přestěhovali. Ted už můžou děti chodit sami.

A než jste se přestěhovali, tak děti chodily na jinou ZŠ?

Už od první třídy chodí na Grafickou a to bylo z Ládví daleko. Museli jsme je vozit autem. Já jsem chtěla, aby chodily na Grafickou. Zkusili jsme nejdřív dvě školy v Ládví, ale tam je nevezali. Tam nešlo o to, že by měli hodně žáků, ale o to že jsou Romové. Nechtěli je tam kvůli tomu. A tak jsme se rozhodli pro Grafickou. A tam je to pro ně lepší. Mají tam kamarády a jsou to taky Romové. Tam chodí hlavně Romové, ale i bílé děti. A paní ředitelka je hrozně hodná, milá, zlatá. Jsem ráda, že choděj tam. A děti jsou taky rády.

A jak se cítíte po zdravotní stránce? Když přijde nějaká nemoc, můžete si dovolit jít k doktorovi, zaplatit léky a poplatky?

No, někdy se to stane, že člověk nemá na zaplacení u doktora.

Takže nejdete třeba vůbec k doktorovi?

Doma mám nějaké léky, takže když mám horečky, nachlazení nebo něco, tak to doma vyležím. Ale k doktorovi nejdu, protože se za všechno platí.

Chodíte pravidelně na preventivní prohlídky? Třeba k zubaři jednou za rok...

To už si ani nepamatuju, kdy jsem byla naposledy třeba u zubaře.

Když máte nějaký problém, máte někoho, na koho se může obrátit, kromě manžela? Myslím třeba nějakou kamarádku.

No, tak kromě manžela se můžu svěřit té Mášové z Člověka v tísní, ta mi strašně pomáhá. Člověk v tísní mi hodně pomáhá. Se všemi problémy.

Máte mezi svými přáteli i neromy?

Učitelky, lidé z Člověka v tísní. A pak jednu kamarádku ze Slovenska, ona je bílá. Vzala si mého bratrance Roma. Tak to je moje velká kamarádka. Mají spolu krásné děti.

A žijí tady v Praze nebo na Slovensku?

Ne ne, na Slovensku.

A vaše děti mají kamarády neromy?

Mají. Ve škole.

Jak trávíte volný čas?

Volný čas? Jsem ráda, když si někdy můžu jen tak odpočinout. Jen si lehnu, koukám se na televizi, v klidu si piju kafe. Protože jinak nemám moc volného času. Mám nabytý den. Když nevařím, tak uklízím. Když neuklízím, peru. Nebo jedu nakupovat s taškama. Večer píšu s dětma úkoly. Takže já mám celý den zabíjet. Takže když mám chvilku čas, tak si lehnu a odpočívám.

Dobře.

Já jsem prostě taková maminka, žena v domácnosti.

Dobře. A co je pro vás v životě důležité, co pro vás má hodnotu, co se vám líbí?

Moje rodina. Rodina. To je můj život prostě. Chci, aby se měli, co nejlíp. Aby bylo všechno dobré.

A s čím máte v životě největší potíž?

Ta práce, protože... A vůbec všechny ty problémy s lidmi. Já bych hrozně moc chtěla nějakou práci. Nejlepší by bylo, kdybych mohla pracovat sama. Jeden by mi třeba řekl a ukázal všechno, co mám udělat. A já bych to udělala. Aby tam prostě nebyli takový lidi, co nemají rádi Romy. Oni si myslí, že Romové někdy dělají něco špatně. Ale já jsem plnila takové úkoly, které by neplnil nikdo. Řekl: „Udělej tamto, tamto.“ a já jsem to všechno udělala. Ale kvůli práci se tolik ponižovat... To už ne.

Setkáváte se s takovými nepříjemnými věcmi i jinde než v práci? Třeba v tramvaji nebo kdekoliv jinde, při nákupu, že by se na vás někde lidé divně dívali nebo nepřátelsky?

Asi ne, já si lidí moc nevšímám, třeba v tý tramvaji. Ale bojím se lidí, kteří mají holé hlavy. Z nich mám strach, když je vidím, tak si říkám: Je to on? Je to skin, nebo to není skin? A mám velký strach z takového člověka. Raději se na něj pak už ani nepodívám. Ale jinak se lidí nebojím, těch normálních. Jednou se stalo, že zbili jednoho cikána tady na Smíchově, u našeho baráku. Asi před půl rokem se to stalo. Skini zbili cikána. A ten cikán zase zbil skina. Prostě bitka. Prostě si to rozdali. Jeden dostal a pak i druhý. Ale pak jsme nemohli chodit ani večer ven. Protože oni tam večer byli. Skini stáli venku normálně. Asi týden to trvalo. Chtěli to tu podpálit.

Takže tam jak vy bydlíte, tak bydlí více romských rodin?

Více, no.

A když tam teda takhle stáli ti skini, zavolali jste policii? Když máte strach z někoho, kdo vám vyhrožuje, zavoláte policii?

Zavolali jsme je, taky to tu pak hlídali. Ale stejně jsme se báli.

To se vůbec nedivím. Řekla byste, že jste ve svém životě spokojená nebo spíš nespokojená?

Nejsem spokojená. Jsem spokojená, že mám rodinu. Že mám manžela, který se o všechno postará. Do práce chodí. On prodává. Vydělává, aby bylo na jídlo. Kdybych ho neměla, tak nevím, co bych dělala. Já bych se zbláznila. Ale i děti mi pomáhají. Bez práce je to těžké. Ale manžel zvládá všechno.

Co myslíte, že by mohlo pomoci?

Nevím, co by se dalo dělat. To už trvá celý můj život, takový potíže, nejen s prací. Všechny ty nepokoje, rasismus. To je furt, to je furt. To bude furt. Furt je to stejné. Ve škole jsem to pociťovala nejvíc. Já jsem chodila do školy, kde byly bílé děti a jen málo Romů. A tam jsem to nejvíc pociťovala. Ty učitelé dávali přednost těm bílým dětem. Dávali nám najevo, že my jsme ti nejhorší. Tak to jsem tam nejvíc pociťovala. Jednou jsem byla i zbitá. Jeden kluk, to byl člověk, který byl starší o čtyři roky než já. Měl partu, to byli právě ti skinheads. Nosil ty německé znaky na sobě, choval se jak Hitler. Byl to puberták prostě, ale choval se takhle. Nosil kanady. Vlasy neměl vůbec. No, jeho rodina měla obchod s potravinami. Já jsem tam chodila často. Měla jsem tam skočit koupit vajíčka a on byl syn, té co tam prodávala. A před obchodem byl trávník. A on na mě řval, proč jdu po tom trávníku. A já jsem se ptala, kudy mám teda jít. A on na mě: „Ty černá svině.“ Kopnul mě zezadu. Já jsem spadla pod takový stromek. A on mě začal kopat. Tak to byl takový první zážitek s rasismem. Skoro jsem nemohla dojít domů, jak jsem byla dobitá. Můj otec vzal sekeru a šel tam. Ale jeho otec řekl, že tam máme dluh a že zavolá policii. Ale já jsem byla hrozně zbitá, tak otec taky řekl, že zavolá policii. Nakonec mu dal nějaké potraviny, mléko, salámy, to, to a to. Uplatil ho a policajty nikdo nezavolal. Pak jsem se dozvěděla, že i mojí kamarádku takhle zbil. Nebo i jiné věci tam u nás na dědině dělali Romům. To třeba prodávali levné maso Romům a pak jim řekli, že to bylo maso ze psa. Takové věci se tam děli.

Teda, to máte hrozné zážitky! Zeptám se vás teď na něco úplně jiného. Myslíte, že tady na Praze 5 je dostatečný zájem městské části, zastupitelů, politiků o problém sociálního vyloučení a diskriminace?

Nevím, nevím. Mě takové věci nezajímají.

Chodíte k volbám?

Nevolím, nebudu volit takové lidi, co slibují hory doly a pak nic nedělají.

Co si myslíte o tom, jak jsou Romové zobrazováni v médiích, v televizi, v novinách?

Nezastávám se Romů, mají pravdu, mají pravdu. Protože stát se o ně nestará, no nestará se o ně. Žijou hůř než lidi v Africe. Znáám takové. Hlad mají a z čeho mají žít? Mají jen pár korun. Mám z toho nervy. Neházím všechny do jednoho pytle. Jsou i, co peníze mají, ale ty peníze propijí, nestarají se o rodinu, jsou líní. Tak si myslím, že je pravda, co se píše. Romům se těžko, těžko žije.

Dobře, tak vám děkuji za váš čas, to byla poslední otázka.

Rozhovor č. 2, Růžena, 43 let

Představení výzkumu

Jaké máte zaměstnání?

Jsem uklízečka.

A to máte práci na plný úvazek?

Není to plný úvazek, pracuji na dohodu a dělám vlastně dva úklidy. Nejsem tam osm hodin denně.

A Jak dlouho tyhle zaměstnání máte?

Jedno mám tři roky a druhé čtyři.

A setkala jsem se někdy s tím, že jste se ucházela o práci a někdo vás odmítl kvůli tomu, že jste Romka?

No, kolikrát se mi to stalo. Ucházela jsem se o úklidy a řekli třeba, že mají špatné zkušenosti s Romama, že Romy neberou, že vezmou radši Ukrajinky.

To muselo být tedy hodně nepříjemné pro vás. Zeptám se teď zase na něco jiného. Kolik vás bydlí tady v bytě? Je pro vás byt dost velký a cenově dostupný?

Bydlíme tu tři, je to 2+1, a je pro nás cenově dostupný.

Tato lokalita, kde se byt nachází se vám zdá bezpečná? Cítíte se tu dobře?

Ted poslední dobou moc ne, no. Je tu hrozně moc feťáků. Bylo to tu v klidu, ale poslední rok je to hrozný, se to tady nějak rozmohlo.

Jak to máte s dostupností služeb, obchody a podobně.

To je dobrý, to máme blízko. I do zaměstnání to mám blízko.

Stačívám příjem, který máte?

No tak nějak stačí. Máme k tomu i nějaký dávký, na bydlení.

Nejvíc utratíte za co?

Nejvíc utratíme za jídlo.

Máte půjčky? Nebo můžete třeba z příjmu něco uspořit?

Ne to, ne půjčky naštěstí nemáme, ale neuspoříme. To není z čeho.

Takže když máte nějaké velké nenadálé výdaje, jak to zvládáte?

Naštěstí si nemusíme půjčovat, ale je to pro nás velký problém.

Jak se cítíte po zdravotní stránce? Chodíte na preventivní prohlídky?

Tak nějak dobře, na preventivní prohlídky nechodím vůbec ani k zubaři. Jen dcera chodí k lékaři na preventivní. Ale já jen když je to opravdu nutné.

Můžete si dovolit zaplatit poplatek u lékaře?

To jo.

Na koho se můžete obrátit, když máte nějaké problémy, potíže?

Na nikoho, jen sama na sebe a na manžela.

Máte přátele mezi Romy i neromy?

Máme přátele, ale spíš v rodině.

A v práci?

To ne, já tam přijdu, uklízím, když už tam třeba nikdo není, pak jdu zase sama domů. Takže tam ne. Ani v jedné práci.

A kam chodí dcera do školy?

Je v 7. třídě, na normální základce. Jen má doučování.

A kam jste chodila vy?

Tady na Plzeňské, od 5. třídy. To je zvláštní škola.

Jak trávíte svůj volný čas?

Doma, uklízím, vařím. Někdy se jdeme na chvilku projít, když je čas.

Ještě se zeptám, co je pro vás v životě nejdůležitější?

Aby byla moje dcera zdravá.

Co se vám ve vašem životě líbí?

No,... Ale jo, líbí se mi, že máme doma takovou pohodu. S dcerou jsem hodně spokojená.

A co právě naopak, je pro vás největší potíž? Co byste změnila?

Asi bych nic neměnila na svém životě. ... jen by člověk potřeboval někdy víc peněz, aby mohl jít třeba do kina nebo prostě někam do společnosti. Ale nikam nemůže, když na to nemá. To mě někdy chybí. Ono to kino je drahý.

A pociťujete někdy problémy v souvislosti s tím, že jste Romka?

Stává se to. Někdy cítím takovou nevraživost od lidí a je toho docela dost. Třeba v obchodě jak lidi koukaj. Vejdeme třeba s dcerou někam do krámu, koukáme se na věci, že jo a tam na nás lidi koukaj. A někdy mám fakt takovej špatnej pocit, jo. Třeba ty sekuritáci za námi furt choděj, hlídaj nás. Někdy mám fakt špatnej pocit. Ale s tím člověk nic neudělá. Lidi jsou zlí. Ale všude je něco.

Máte někdy pocit, že je to právě naopak? Že s vámi někdo sympatizuje, je na vaší straně?

Ale to určitě jo. Jsou lidi... Ale jsou to lidi, který mě znaj. Tak to se pak chovaj jinak. Třeba lidi, co tu potkávám, po krámech a tak. Já tady žiju třicet let, takže ty lidi tady vědí, kdo jsme a jací jsme. Tak to se k vám chovaj samozřejmě jinak. Jsou to třeba lidi, u kterých jsem pracovala a vědí jaká jsem a tak se třeba ozývají. Je hodně lidí, kteří nemají problém s tím, že jsem Romka a já nemám problém s nima. A taky je pravda, že třeba lidi z člověka v tísní nám dost pomáhaj, našim dětem, že pro ně dělají různé věci.

Co myslíte, že by se mělo stát, aby se situace zlepšila? Aby se nestávalo, že třeba máte špatný pocit v obchodě, jak jste o tom mluvila.?

Víte co, to je různý. To neovlivníte a nezměníte. To by se museli lidi změnit. A taky že jo, se stává, že romské děti nebo dospělí Romové dělají někde ostudu. Některý romský děti choděj a po těch krámech kradou. A jsou zase děti, který to nedělaj a to je prostě... Záleží na rodičích, jak ty děti vychovávaj. Nebo jak vyrůstaj, v jakých podmínkách žijou. To člověk neví, že jo. To prostě bude, to bylo a já si myslím, že se to nikdy nezmění, že to bude pořád. Jsou prostě rodiny, který žijou úplně jiným způsobem. Přijíždějí sem rodiny ze Slovenska. A jsou jiný a ty co se zase narodili tady v Praze tak jsou to taky jiní Romové. Přizpůsobivý a chovaj se úplně normálně. Ale jsou zase lidi, kteří se přistěhujou a dělaj tady haló. Takže to neovlivníte prostě. Já myslím, že se to nikdy nezmění. Tak jako mezi bílýma jsou grázlové. Jenže nás je málo a víc vyčníváme. Pro ně jsme černý huby. A tím to prostě končí. Vždycky budou hůř posuzovat cikány, to je normální.

Doufám, že normální to není.

No, normální to není, ale nezměníme to. Ale když přijde bílé dítě do školy a v první třídě ví, co je to cikán, tak to je pak těžký. Když si děti nadávají, ty jsi cikán, ty jsi Čech. A od koho to dítě to má? Od rodičů. Ale když to dítě to nebudou doma učit, tak to dítě to bude brát tak jak to je. Prostě jsi stejný jako já. A nebude dělat rozdíly, jenže když je to ty rodiče učeť – nebav se s tím cikánem, nepřibližuj se k tomu cikánovi, tak to prostě nikdy nepřestane, že jo. To by museli ty rodiče učit ne, že je to Rom, ale že je to člověk. Jenže to nikdo neudělá.

A co myslíte o tom, jak jsou romové zobrazování v médiích, v televizi ve zprávách a tak podobně?

Jako někdy se dívám, ale nevím, co si o tom mám myslet, já to prostě nezměním.

Máte důvěru v policii? Že by vám pomohli, když by vás někdo ohrožoval?

Ale to zase jo. A taky už mi jednou pomohli.

A ještě se vás zeptám, chodíte k volbám?

Ne. Ani mě politika nezajímá.

Tak to je všechno, děkuji vám moc za váš čas.

Rozhovor č. 3, Václav, 44 let

Představení výzkumu

Jaké máte zaměstnání?

Pracuju jako skladník, v jedněch stavebninách.

Jak dlouho tam pracujete?

Tady jsem asi rok. Před tím jsem byl taky ve stavebninách, tak dva roky asi.

A s diskriminačním přístupem máte zkušenosti?

Mám, mám. Když jsem neměl práci, obcházel jsem místa, tak mě odmítali s tím, že tam Romy prostě nezaměstnávají. To jako jo. To se stalo hodně krát. I mojí manželce. A ta teď ani zaměstnání nemá.

A Jaký je byt, kde bydlíte?

Je to malý byt, kde jsou dva pokoje, ložnice dohromady s obývacím a dětský pokoj, máme čtyři děti, ale úplně nám to stačí. Máme malou kuchyň s jídelnou.

Stačí vám váš příjem na nájem a na další výdaje?

Máme málo, ale musí to stačit. Můj plat, nějaký dávky máme, příspěvky na děti a ještě něco, já si to ale nepamatuju, co to je. Za bydlení dáme 12 až 13 tisíc. To je pak asi 5 tisíc na jídlo pro nás pro všechny. Kupujeme věci v akci, ve slevě. Manželka to sleduje. Oblečení, to nakupuje manželka v sekáčích. Nebo prostě jak nejlevněji to jde. Děti nosí věci po sobě, když to jde. Ve všem se snažíme být tak nějak skromní.

Máte to tady na Smíchově rád? Líbí se Vám tady?

Ale jo. Docela jo.

A kam chodí vaše děti do školy?

Nejstarší chodí na Grafickou, to je ta zvláštní škola tady na Smíchově, tam chodí hlavně Romové, takže je dobře, že je mezi svými. A ostatní tři na Kořenského. Tak uvidíme, jak těm se to tam bude dařit, když by pak třeba taky museli do zvláštní, tak půjdou taky na Grafickou mezi ostatní Romy. Ale třeba to zvládnou v normální základce.

A jak se cítíte po zdravotní stránce? Když přijde nějaká nemoc, můžete si dovolit jít k doktorovi, zaplatit léky a poplatky?

Dobře. Cítím se dobře. Naštěstí jsme všichni zdraví. Když náhodou něco přijde, tak my dospělí se z toho nějak vyležíme, vypotíme, ale s dětmi jdeme k doktorovi. Léky nějak zaplatíme. To se jinak nedá.

Chodíte pravidelně na preventivní prohlídky? Třeba k zubaři jednou za rok...

Já ne. S dětmi chodí manželka.

Když máte nějaký problém, máte někoho, na koho se může obrátit, kromě manželky? Myslím třeba nějakého kamaráda?

Tak třeba tady náš soused. To je můj dobrý kamarád. Manželka se zase přátelí s jeho manželkou. Takže to je dobré. Vzájemně si můžeme pomoci. Scházíme se.

Máte mezi svými přáteli i neromy?

Ale jo, to jsou třeba chlapi v práci. Tam je dobrý kolektiv. To musím teda říct.

A vaše děti mají kamarády neromy?

Myslím, že mají kamarády ve škole. Báli jsme se, aby neměli problémy ve škole s tím, že jsou Romové. Oni děti umí být zlé, učí se to od rodičů, tak. Ale zatím žádné problémy nebyli. Děti chodí do školy rády.

Jak trávíte volný čas?

Koukám na televizi. Snažím se pomáhat dětem s úkolama do školy. Trávíme čas jako rodina. Jdeme tady do parku s manželkou nebo na nákup. Ale moc volného času není. Člověk přijde unavený z práce, navečeří se a trochu televize a pak se jde spát už a další den zase, o víkendu trochu oddychne.

Dobře. A co je pro vás v životě důležité, co pro vás má hodnotu, co se vám líbí?

Nejdůležitější je moje rodina, určitě. Abych je uživil. Aby byli šťastní. To je důležitý a zdraví, jak není zdraví, tak nemůže člověk nic. Takže to je tak. Rodina, zdraví a peníze mít.

A s čím máte v životě největší potíž?

Teďka nemáme potíže. Snad ty peníze, těch je málo. Kdyby bylo víc, tak třeba jdeme do většího bytu, děti můžou na všechny školní akce, jo. Koupíme jim nové oblečení, lepší jídlo. Nebo třeba bysme mohli i my jako rodina někam za zábavou, jo. Vzali bysme děti někam třeba.

Setkáváte se s takovými nepříjemnými věcmi i jinde než v práci? Třeba v tramvaji nebo kdekoliv jinde, při nákupu, že by se na vás někde lidé divně dívali nebo nepřátelsky?

Nevšímám si lidí okolo raději moc. Právě protože vím, že oni se koukaj na vás, protože viděj Roma, viděj jen tu tmavší kůži a koukaj.

Řekl byste, že jste ve svém životě spokojený nebo spíš nespokojený?

Dá se říct, že jsem spokojený. Hlavně mám skvělou rodinu, je to dobrý. Takže tak se životem jsem celkem spokojený, i když jsou takový věci, se kterými nejsem spokojený.

Co jsou ty věci, se kterými nejste spokojený?

Nedostatek peněz, člověk musí pořad přemýšlet nad tím, co koupí. Taky Romové to nemají v životě tady snadný. Třeba my se máme dobře. Ale jsou jiní na tom hůř. Nemůžou najít práci, jako třeba moje manželka teď. Nepříjemný je taky to, jak se lidi někdy dívaj na nás, že jsme Romové, jsou takový, že víc všechno hlídaj, když jsme tam my. V obchodě třeba. Jak jsem o tom mluvil před tím. Já si raděj lidí moc nevšímám. At z toho ještě něco není. Jednou manželku obvinili v obchodě, že něco ukradla. Zavolali policii, nakonec se zjistilo, že nic neukradla, že to byl úplně někdo jiný. Ale Romka, první na ráně.

Co myslíte, že by mohlo pomoci, aby se Romové měli lépe?

Já nevím. Asi by se mělo něco změnit u nás i u vás bílých, myslím. Abyste nás nebrali všechny jako, že jsme stejný. Jsme každý jiný jako vy. To by bylo potřeba. Taky aby naše děti nechodili všechny do těch zvláštních škol. Moje taky jedno chodí do zvláštní, protože ho do normální nevzali, a ty ostatní, taky nevíme, jestli to tam zvládnou. Ale zatím, to jde, ale zase my bysme je tam nenechali, kdyby se trápily, to by měli lepší být na zvláštní a s ostatními romskými dětmi. Něco by se mělo stát s tím rasizmem tady. Je ho tady hodně.

Myslíte, že tady na Praze 5 je dostatečný zájem městské části, zastupitelů, politiků o problém sociálního vyloučení a diskriminace?

No, to já nevím.

Chodíte k volbám?

Chodím k volbám. To jo, ale nevím, jestli to k něčemu může pomoci. Vždycky někoho vyberu.

Co si myslíte o tom, jak jsou Romové zobrazováni v médiích, v televizi, v novinách?

Moc to nesleduju. Ale někdy, když teda někdy něco vidím, tak si říkám, že ty zprávy nejsou k Romům spravedlivé. Jako bysme byli úplně nejhorší a za všechno mohli jen my, Romové. Ale nesleduju to tak moc. Abych to mohl nějak víc posoudit.

Důvěru v policii máte? Když by se vám něco stalo, neměl byste obavy nahlásit to na policii?

Obavy ne, ale nevím, jak jsou ochotní pomáhat Romům, jo, jestli by mi věřili, že mě třeba někdo na ulici okradl nebo něco podobného. Když bych neměl úplně ty důkazy.

Dobře, děkuji vám za rozhovor.

Rozhovor č. 4, Josef, 29 let

Představení výzkumu

Jaké máte zaměstnání?

Já teď zrovna nemám zaměstnání. Je to blbý.

A jak dlouho jste bez zaměstnání?

To je asi čtyři měsíce. Ale před tím jsem měl tu práci taky na krátko. Různý brigády a tak. Je těžký něco najít teďka.

A jste teď hlášen na Úřadě práce?

Nejsem, ale měl bych tam zajít asi.

A setkal jsem se někdy s tím, že jste se ucházel o práci a někdo vás odmítl kvůli tomu, že jste Rom?

Jo, to se mi stalo. To jsem teda pak hrozně naštvanej, ale nevím, co s tím mám dělat. Stejně nemůžu nic říct, nemůžu se bránit. A nevezmou mě tam.

Jaký je byt, kde bydlíte?

Já bydlím s mými rodiči a s mojí manželkou a naším děckem. V jednom pokoji my a ve druhým rodiče. Je nás tam hodně. Ale musíme být rádi, že můžeme bydlet u našich. Že máme kde bydlet. Jo, já jim můžu pomoci a oni zase můžou pomoci nám třeba s hlídáním. To je zase dobrý.

A byt je pro vás cenově dostupný?

Tak nějak to dohromady zvládáme.

Tato lokalita, kde se byt nachází se vám zdá bezpečná? Cítíte se tu dobře?

Myslím, že je to tu bezpečný. Cítíme se tady dobře. Všechno máme blízko, školu, obchody.

Stačí vám příjem, který máte dohromady jako celá rodina nebo domácnost, na nájem a další věci?

Teďka je to hodně těžký, půjčili jsme si od známých. Abychom zaplatili nájem za tři měsíce. Teď je to fakt blbý. Máma ta nosí jídlo z práce, ona pracuje v kuchyni v nemocnici. Nakupujeme, co nejlevnější jídlo. Máme nějaký sociální dávky, já nevím jaký, o to se stará manželka a máma.

Máte více půjček?

Ne, jen tuhle jednu.

Takže když máte nějaké velké nenadálé výdaje, jak to zvládáte?

No, teď jsme si museli půjčit. Tak snad si brzo něco najdu a budeme to moct splatit. Nevím, jak bysme to udělali, kdyby bylo potřeba pořídit něco dražšího.

Jak se cítíte po zdravotní stránce? Chodíte na preventivní prohlídky?

Ne ne, já nechodím, nemusím. Je mi dobře. Máma ta byla teď v nemocnici, nějaký problémy se srdíčkem. A s malou chodí manželka na preventivní prohlídky k dětskému lékaři.

Na koho se můžete obrátit, když máte nějaké problémy, potíže?

Jen na rodinu.

Máte přátele mezi Romy i neromy?

Mezi Romy na Smíchově, ale mezi bílými ani moc ne. Nemám žádný.

A kam chodí dcera do školy?

Zatím je doma, jsou jí 4 roky.

A kam jste chodil do školy vy?

Bydleli jsme na Slovensku, tam jsem chodil ve vesnici do základky. To byla normální základka, ale chodili tam hlavně romský děti.

Jak trávíte svůj volný čas?

Mám ho teď hodně, když teda nehledám práci, tak jsem s manželkou, doma s rodinou. Snažím se jí pomáhat s domácností. Manželka trochu teď pracuje, nemá to na plný úvazek, chodí uklízet na tři hodiny denně. Tak v té době já hlídám naši dceru.

Ještě se zeptám, co je pro vás v životě nejdůležitější?

Abych byl se svojí rodinou. To je pro mě nejdůležitější.

Co se vám ve vašem životě líbí?

Teď nevím. Zase můžu říct, že teda moje rodina. Ale jinak teď nic, teď je to prostě špatný, ta situace. Mám bratra, kterej žije se svojí přítelkyní zase u jejích rodičů, a myslíme, že spadli do drog, jo. Tak máme k těm našim starostem ještě tohle. Není toho málo.

Co je pro vás tedy největší potíž v životě?

Ty peníze, práce a brácha, ten mi teď dělá starosti hodně. To musíme nějak vyřešit. Musím s ním promluvit, co nejdřív, domluvit mu, aby se srovnal.

A pociťujete někdy problémy v souvislosti s tím, že jste Rom?

Jo, jak nemůžu najít práci, tak to je, myslím, kvůli tomu, že jsem Rom.

Máte někdy pocit, že je to právě naopak? Že s vámi někdo sympatizuje, je na vaší straně, i když jste Rom?

Ani ne. Vůbec, to, že teď mě všude odmítají, je hrozně těžký zvládnout, to má člověk pocit, že nestojí za nic.

Řekl byste tedy, že jste spokojený nebo spíše nespokojený?

Ted jsem spíš nespokojený. Nechci být sprostý, když je to taková důležitá práce, co děláte. Ale teď je to prostě spíš blbý. Skoro bych i sprostě nadával, zoufalý to někdy je.

Co myslíte, že by se mělo stát, aby se situace zlepšila? Abyste se měl líp?

To já nevím. Snažím se žít slušně, ale stejně mě nikde nechtějí dát práci. Tak nevím co víc by se mělo dělat. To bude ještě dlouho trvat, než se něco změní. Než nás Romy budou bílý prostě brát jako normální lidi. Toho se možná ani já nedožiju. A tak snad moje dcera jo. To bych jí moc přál, aby žila v takovém vlastně lepším světě.

A co myslíte o tom, jak jsou Romové zobrazováni v médiích, v televizi ve zprávách a tak podobně?

To nevím, já se koukám na televizi jen málo. Noviny, ty nečtu.

Máte důvěru v policii? Že by vám pomohli, když by vás někdo ohrožoval?

No, zatím jsem je nepotřeboval, tak nevím.

Myslíte, že politici jak na městské části Prahy 5 tak i na státní úrovni se dostatečně zajímají o problém sociálního vyloučení Romů?

To nevím, já se o to moc nezajímám. Nevím, jestli něco dělají nebo ne. Spíš myslím, že ne.

A ještě se vás zeptám, chodíte k volbám?

Ne, to vůbec ne.

Tak to je všechno, děkuji vám moc za váš čas.

Rozhovor č. 5, Renata, 46 let

Představení výzkumu

Jaké máte zaměstnání?

Já teď dělám jako pomocná síla v jedné závodní kuchyni.

To máte na plný úvazek?

Jo jo, normálně na 8 hodin denně tam jsem. A pracuji na dohodu.

Jak dlouho tuhle práci máte?

Jsem tam od léta, to je pět měsíců. Ale před tím jsem teda hledala hrozně dlouho něco. Já jsem vyučená kuchařka, jo. A teď dělám jen pomocnou sílu v kuchyni, ale myslím, že to snad bude lepší, když nějaká kuchařka odejde, tak bych mohla za ní třeba nastoupit já. To bych měla víc peněz. Tak uvidíme, to by se nám hodilo. Komu by se taky nehodili peníze navíc, že?

To víte, že jo. Peníze navíc se hodí každému. Máte zkušenosti s diskriminací, když jste si hledala práci?

No, to víte, že jo! To oni vám klidně hned řeknou do očí, že cikány nezaměstnají. A vůbec se za to nestydí. To jsem někam zavolala, že jsem viděla inzerát, přišla tam a už ta práce nebyla nebo mi řekli tohle, že cikány teda nezaměstnávají. A to mi bylo hrozně. Já s tím nemůžu nic udělat, že jsem cikánka. To už se mi pak ani nikam nechtělo. Ale člověk se musí nějak snažit, uživit rodinu, no.

A Jaký je byt, kde bydlíte?

Je to vlastně 3+1. Máme sedm dětí s manželem, tak jsme chtěli, abychom měli všichni nějaké to soukromí trochu. Ty starší mají společný pokoj, mladší děti a my s manželem máme malinkou ložnici. I když je to 3+1 tak je to malý byt pro devět lidí. Ale musíme být skromní.

Jak hodnotíte jeho cenu a lokalitu, kde se nachází?

Nájem a energie, no je to dost. Dohromady platíme kolem 18 tisíc. A jsme v dobrém místě, máme tu hodně známých, děti kousek do školy. Táhle máme kousek park. Tramvají kousek na Anděl, tak jezdíme na nákup. Dobrý místo je to.

Takže tu bydlíte ráda?

Jo, mám to tu ráda, vždyť tu žiju už tak dlouho. Jsem tu zvyklá.

Stačí vám příjem, který máte na nájem a na další výdaje?

No, tak někdy nevyjdeme. A prostě musíme koupit opravdu to nejlevnější nebo nezaplatíme včas nájem. Jíst musíme, majitel s nájmem počká pár dní. Ale není to příjemná situace.

Za co nejvíce utratíte?

Za nájem a pak za jídlo. Oblečení kupujeme levný, vždycky nějaký slevy najdu nebo tak. Chci, aby děti chodili hezky oblečení, aby se dobře najedly, podle možností jim koupíme i lepší oblečení, jaké si

přejou. Ale to můžeme postupně, jednou ten, pak druhý. Nejde to koupit najednou, i když by jim člověk chtěl udělat radost. Nějaký jídla by chtěl třeba člověk ochutnat, zkusit, ale prostě na to nemá.

Zvládnete z vašich příjmů spořit?

Ne to vůbec, vůbec nic neušetříme.

A jak se cítíte po zdravotní stránce? Jak často chodíte k lékaři?

Cítím se dobře, docela. Teď jsem musela k lékaři. S těmi ženskými problémy, už je to snad v pořádku všechno. Ale jinak nechodím. Když náhodou něco přijde, tak se to snažím vyležet s čajem. Jen děti chodí na ty preventivní prohlídky k lékaři. Naštěstí děti jsou zdravé.

A kam chodí děti do školy?

Tak, dva už pracují, jeden je v učení, jeden na Grafickou a dva na Kořenského. Chceme, aby chodili na normální základní školu. Snad jim to tam půjde.

Kam jste chodila vy?

Taky na Grafickou.

Když máte nějaký problém, máte někoho, na koho se může obrátit, kromě manžela? Myslím třeba nějakou kamarádku.

Jo, to mám, kamarádky, sousedky. Máme dobrý vztahy tady. Když je problém, můžu za nima zajít, třeba děti pohlídat, když něco doma chybí při vaření, zaskočím za někým nebo na popovídání.

Máte mezi svými přáteli i neromy?

To moc ne. Tady v sousedství jsme samí Romové.

A vaše děti mají kamarády neromy?

Ve škole.

Jak trávíte volný čas?

Jé, to moc nemám. Zajdu za sousedkou třeba. Ale jinak mám pořád něco na práci. Jsme velká domácnost, to se pořád vaří, pere, uklízí, pořád je co dělat.

A co je pro vás v životě důležité, co pro vás má hodnotu, co se vám líbí?

Nejdůležitější je moje rodina, moje děti, manžel. Nejvíc chci, aby byli zdraví a abychom byli spokojení všichni. A to se mi taky nejvíc líbí v mém životě, moje rodina. Jsem šťastná, i když jsou věci, co tu náladu někdy zkazí.

A s čím máte v životě největší potíže?

No, někdy ty lidi kolem, když jsem hledala práci nebo v práci, že nemají rádi Romy, ani neví proč, nemají žádný důvod k tomu ani. Hned se na vás koukají skrz prsty, jen viděj, že jste černej. Doufám, že moje děti už to budou mít v životě snazší v tomhle. To mě trápí nejvíc. Rom se musí snažit mnohem víc prostě, aby něco dokázal. Ani ty moji dva, co už pracují, nehledali práci snadno. A těch peněz by taky mohlo být trochu víc, aby se člověk nemusel bát, že nájem nezaplatí.

Setkáváte se s takovými nepříjemnými věcmi i jinde než třeba při hledání práce?

Třeba v obchodě, jak přijdu, viděj Romku, tak hned začnou víc hlídat, koukat po mně. Taky před rokem asi, tady byla nějaká rvačka mezi Romem a nějakou skupinou skinheadů. Ti skini tady pak pořád byli, policie tu byla. No, to byla hrůza, to vám povím. Jinak nevím, lidi jsou tady na Smíchově na Romy už zvyklí. To spíš teď ty narkomani tady. Dvě centra tady pro ně jsou, tak se sem stahují. To se lidem nelíbí, ani mě. Ale někde tyhle centra asi být musí, no, tak to máme zrovna my tady.

A řekla byste, že jste ve svém životě spokojená nebo spíš nespokojená?

Ale jo, teď jo. Jsou věci, co to kazí, jak už jsem o tom mluvila před chvílí, ale teď bych řekla, že jsem spokojená.

Co myslíte, že by mohlo pomoci s těmi věcmi, co to kazí, jak říkáte?

Já myslím, že by se bílí měli k nám Romům začít chovat jinak, chovají se někdy, jako bysme byli všichni stejní, ale to nejsme. Jako vy bílý nejste všichni stejní, ani my nejsme stejní. Jsou tu, co kradou, fetujou, nepracujou. Ale to i mezi bílýma přeci. Jsou zase ale takoví, co pracujou poctivě, žijou slušně. Takže by nás bílý měli taky tak brát. To si myslím. Taky neberu všechny bílý jako rasisty, i když jsme tu s nima měli problémy třeba. To by se mělo změnit podle mě.

Myslíte, že tady na Praze 5 i na státní úrovni je dostatečný zájem politiků o problém sociálního vyloučení a diskriminace?

To nevím.

Chodíte k volbám?

Nechodím, já ty lidi neznám a politice nerozumím, takže nevolím.

Co si myslíte o tom, jak jsou Romové zobrazováni v médiích, v televizi, v novinách?

Nevím, no, Jak něco provede Rom, tak mi přijde, že se to pak hází na všechny Romy, jak jsem říkala, že se na nás bílý koukají, jako, že jsme všichni stejní, víte. A mluví se jen o těch špatných věcech, a taky si to občas vymyslej, jako třeba s tím klukem někde na Moravě, už nevím, kde to bylo. Spadnul a vymyslel si, že ho zbili Romové. Pořád se o tom mluvilo, ale pak se přišlo na to, že to není pravda, ale už se o tom tolik nemluvilo. Tak to se mi nelíbí, to není spravedlivé vůči Romům.

Rozhovor č. 6, Miroslav, 49 let

Představení výzkumu

Jaké máte zaměstnání?

Ted nic, spíš něco nárazově, hlavně přes léto. Jsem vyučený zedník, takže mívám melouchy přes jednu firmu, to je stavební firma jednoho známého. Tak někde nějaké opravy bytů, fasády, a tak podobně. Jo, není to teda moc slavný, teď v zimě. Musíme to nějak přečkat.

Jak dlouho tuhle práci děláte?

Asi tři roky, ale jak říkám, no, je to spíš nárazově. Nic stálého nemám.

Takže jste hlášen na Úřadu práce?

Jsem.

Máte zkušenosti s diskriminací, když jste si hledal práci?

V týhle firmě ne. Má to známej, takže tam jsem takový žádný zkušenosti neměl. Ale dřív jsem něco takového zažil, když jsem hledal práci. Odmítali mě s tím, že Romy nezaměstnávají a podobný věci.

To mě moc mrzí. A Jaký je byt, kde bydlíte?

Bydlíme v 3+1, s manželkou a sedmi dětmi.

Stačí pro vaši rodinu takový byt?

Tak hodil by se i větší pro devět lidí, ale na to bysme neměli peníze už. Takže se musíme spokojit, tak ty naše nejstarší děti už možná taky brzy odejdou a založí vlastní rodinu.

Jak hodnotíte jeho cenu a lokalitu, kde se váš byt nachází?

Dohromady platíme nějak sedmnáct osmnáct tisíc. Dost platíme, někdy nevyjdeme, půjčíme si od příbuzných, když mají. Taky vždycky nemají, aby ještě mohli půjčit nám. Ale nějak to prostě zvládneme, zase musíme víc šetřit v jiných věcech, nájem zaplatit musíme. A jako lokalita, jo, mě se tu líbí.

Takže nejvíc utratíte za nájem?

Nejvíc asi za nájem.

Zvládnete z vašich příjmů někdy něco ušetřit?

Vůbec nic neušetříme.

A jak se cítíte po zdravotní stránce?

Já jsem zdravěj.

Chodíte na pravidelné prohlídky k lékaři nebo jen když je to akutní?

K dokrotovi nechodím vůbec. Někdy před pěti lety jsem musel k zubaři, ale od té doby jsem už nebyl nikde. Oni chtějí po člověku ty poplatky za jednu návštěvu pak i za léky, raději být zdravý.

A kam chodí vaše děti do školy?

Z těch našich sedmi jeden na Grafickou a dva dolů k řece, ta se jmenuje Kořenského. Ty nejstarší už pracují. Ale taky chodili na Grafickou.

Kam jste chodil vy?

Já jsem původem ze Slovenska, z východního. Tam jsem chodil na základku v naší vesnici. Byly tam dvě třídy, byli jsme rozdělení na Romy a bílé děti.

Když máte nějaký problém, máte někoho na koho se může obrátit, kromě manželky? Myslím třeba nějakého kamaráda.

Třeba ten můj známej, co mě zaměstnává, je to dobrej chlap.

Máte mezi svými přáteli i neromy?

No, tenhle známej je bílej. A ve firmě pracujou bílí i Romové.

A vaše děti mají kamarády neromy?

Myslím, že ve škole mají kamarády i mezi bílými dětmi.

Jak trávíte volný čas?

Snažím se pomáhat manželce, ona teď pracuje hodně, já jsem víc doma. Tak se snažím třeba pomáhat dětem s věcmi do školy. I uvařím někdy nebo něco uklidím. Když mám čas, tak se koukám na televizi třeba.

Co je pro vás v životě důležité, co pro vás má hodnotu, co se vám líbí?

Abych nějak obstaral svojí rodinu, to je pro mě důležité. Moje rodina je nejdůležitější pro mě.

A s čím máte v životě největší potíže?

Tak asi, že nemám žádnou stálou práci. Bojím se někdy, že třeba svojí rodinu nebudu moct zajistit, když je ta práce tak nejistá. Že by vás ty dávky zajistili, to se teda říct nedá, na to prostě člověk nemůže spoléhat. At si každý říká, co chce, o tom, jak cikáni kradou a dávky zneužívají, ale ty dávky zase nejsou nic extra. A ještě to pořád zkracujou a podmínky, aby to člověk dostal, taky vždycky nesplní.

Setkáváte se s takovými nepříjemnými věcmi, jako že na vás lidi koukají, až je vám to nepříjemné nebo něco podobného?

Ne, na nic takového si nemohu vzpomenout. Jen nedávno, před rokem asi, tu byli nějaký rvačky, Romové se skinheadama. Skini vyhrožovali, že to tu podpálej. Policie sem jezdila, to bylo teda nepříjemný, to měl člověk i strach jít ven na ulici.

Máte pocit, že s vámi někdo naopak sympatizuje jako s Romem?

To nevím, jestli se to tak dá říct, ale mám mezi bílými přátele a lidi, co pomůžou, můžu se s nima normálně bavit. Takže asi jo.

A řekl byste, že jste ve svém životě spokojený nebo spíš nespokojený?

Kdyby to bylo o něco lepší s tou prací, tak bych byl víc spokojený. Ale že by to bylo úplně špatný, to nemůžu říct. Vždycky může být hůř, já to tady vidím, ty rodiny, zadlužený, bez práce. Člověk asi musí být rád za to co má. Hlavně, že jsme zdraví.

Co tedy přispívá k té vaší spokojenosti?

Tak jak říkám, jsme zdraví. A moje rodina hlavně, že mám alespoň nějakou práci, i když není stálá. Člověk musí být rád, že je alespoň něco. Já jsem prostě skromnej člověk a spokojenej skoro pořád.

Co myslíte, že by mohlo pomoci s překonáním obtíží, které Romové ve společnosti mají?

To víte, to máte těžký. Lidi jsou netolerantní, závistiví. A to byli vždycky a taky asi budou. Kdyby měli vůli změnit tohle, tak by to všechno asi bylo snažší, jo. Ale jinak to zůstane tak jak to je.

Myslíte, že tady na Praze 5 a taky na státní úrovni je dostatečný zájem politiků o problém sociálního vyloučení a diskriminace?

Tak to nevím, asi ne.

Chodíte k volbám?

Ne, nechodím. Ani nevím, kdy jsem byl naposledy.

Co si myslíte o tom, jak jsou Romové zobrazováni v médiích, v televizi, v novinách?

No, není to vždycky spravedlivý k nám Romům, co se v televizi říká. Rom něco udělá a hned je toho plná televize. To mi vadí, jako bysme byli nějaký horší. Vždyť bílí taky nejsou jen vzorný, taky se vražděj mezi sebou, kradou a tak. Ale o tom se nemluví v televizi tolik, jako když něco provede Rom. No, víc vyčníváme, jsme víc vidět prostě.

To je všechno, děkuji Vám za rozhovor.

Rozhovor č. 7, Marie, 25 let

Představení výzkumu

Jaké je vaše zaměstnání?

Já jsem teď na mateřské. Jsem doma s dětmi. Já jsem vlastně hned po škole nenašla práci a pak už jsem se vdala a měla děti. Tak se teď trochu bojím, jak to všechno bude, až děti vyrostou trochu a půjdou do školy a já budu hledat práci.

Kolik máte dětí?

Máme s manželem už tři děti.

Jaký je byt, ve kterém bydlíte?

Máme malý byt, jsou to dva malé pokoje a malá kuchyň. To má asi 35 metrů. Jenom. To až děti vyrostou tak nevím, jak my se tam všichni vejdem. Ale na větší nejsou peníze. Musíme se nějak spokojit s tím, co máme. Jinak to nejde. Nikdo nám větší nedá, nikdo to nezaplatí.

Jak hodnotíte cenu toho bytu?

Je to dost, ale když mluvím s ostatními, co taky bydlí tady na Smíchově, tak to není tak hrozné. My platíme jen 7 a půl tisíce za nájem a pak ještě musíme zaplatit elektřinu, plyn a vodu. To je jak kdy, snažíme se šetřit, ale ono je to těžké, když nás je pět, děti, ty se každou chvíli někde zamažou, musím často prát třeba. Vařím jim. To je pak výdej za energie.

A jak se vám líbí bydlet na Smíchově?

Líbí, mám tu rodiče, manžel taky. Mám tu kamarádky. Žiju tu už patnáct let asi. Už jsem si tu zvykla.

A dá se říct, že se tu cítíte i bezpečně?

Přes den jo, večer už ven nechodím. Je tu hodně narkomanů a nějaký rvačky tu byli mezi Romy a skiny. Ale přes den je to dobrý, jdu třeba do parku, když je hezky, popovídat si s ostatníma maminkama.

Jak vycházíte s příjmy? Za co nejvíce utratíte?

Máme manželovu výplatu, bereme dávky z podpory a z hmotné nouze. Nejvíc dáme za byt a pak za jídlo a na splátky. Pak až ty ostatní věci.

Máte půjčku?

No, máme, když jsme zařizovali byt, tak jsme si vzali. Teď to ještě splácíme. Ale už to snad bude brzo splacený. Už si žádnou půjčku nevezmeme, zaplatili jsme mnohem víc, než jsme si půjčili. Takhle to je, takže raději si nic nepůjčovat, ale jak to má člověk udělat, potřebuje nějak obstarat rodinu, bez peněz to nejde. Naši rodiče nám taky neměli z čeho půjčit, na ten start.

Dokážete někdy, i přes všechny vaše výdaje ušetřit?

Ne, vůbec ne, vycházíme jen tak tak.

Cítíte se zdravá?

Jo, to naštěstí jo. Žádný problémy nemám.

Jak často chodíte k lékaři? Chodíte na pravidelné preventivní prohlídky?

Já nechodím skoro vůbec, chodila jsem, když jsem čekala děti, na gynekologii hlavně, aby mohli sledovat, jestli se všechno dobře vyvíjí u miminka. Ale teď už ne, už chodím k doktorovi jen s dětmi na ty povinné prohlídky.

Na koho se můžete obrátit, když máte problém? Máte se komu svěřit? Někoho kdo vám pomůže?

Hlavně na manžela, na moje nebo jeho rodiče, ti nám pomůžou. Popovídat si můžu s kamarádkama tady ze sousedství, sejdem se v parku, popovídáme, nebo zajdu na kafe, když je takhle ošklivě venku. Můžeme si popovídat, jak to v tom našem životě je, co děti, manžel, co vařit, kam dojit nakoupit za levno, že jo. To si tak vlastně pomáháme navzájem.

Máte přátele i mezi neromy?

To moc ne, ve škole jsem měla, ale to přátelství se neudrželo, po tom co jsme ze školy odešli. Nebylo to tak silný to přátelství tam. Tak ani nevím, kde teď všichni jsou a co vlastně dělají, kromě tří lidí, co tu žijou na Smíchově taky, tak vím, že mají děti už taky. Tak ne jako že by vadilo bavit se s bílými, to ne. Ale moc se nebavím, no. Nevím, čím to je. Asi že jsme tak oddělený v celé společnosti a bílý se s námi moc nebaví a my zase s vámi. Nevím, no.

Do jaké školy chodí vaše děti?

Tady na základní školu chodí náš nejstarší syn, je v první třídě. Pěšky to je asi deset minut od našeho domova. A s těmi mladšími dětmi jsem doma.

A vaše děti nebo možná zatím ten jeden, co chodí do školy, má přátele mezi neromskými dětmi?

Ve škole už se skamarádil, to jo.

A kam jste chodila do školy vy?

Já jsem do páté chodila do školy na Žižkově, pak jsme se přestěhovali se a já chodila na Grafickou a pak jsem chodila na učiliště, jsem vyučená kuchařka.

Jak trávíte svůj volný čas?

Já ho moc nemám, starám se o děti a vařím, když je čas, tak zajdu za sousedkama, jak jsem říkala, sedneme v parku nebo si uděláme kafe, děti si pohrají spolu.

Co je pro vás v životě důležité?

Aby byla moje rodina zdravá a šťastná. Děláme pro to s manželem všechno, co můžeme. I když na všechno jsou potřeba peníze a těch nemáme nazbyt. Nějak se snažíme, aby byla taková domácí pohoda prostě.

Co se vám na vašem životě nejvíc líbí?

Že mám právě tu domácí pohodu, mám zdravé a hodné děti a taky mám skvělého manžela, co se o nás stará. To se mi líbí.

Co vám ve vašem životě dělá potíže, jestli něco takového je?

Ted nic takového není, teď jsem prostě spokojená maminka. Jen mám obavy z toho, jak budu hledat práci. Vím, jak to mají třeba ostatní maminky, romské maminky, co už hledají práci a je to teď těžký pro všechny najít si práci.

Pocítujete někdy nějaké problémy v souvislosti s tím, že jste Romka?

Tak nevím, jestli se to tak dá říct, ale lidi někdy koukaj, tak nepříjemně, na nás. Podezřívavě, jako bysme něco provedli. Nebo čekali, že něco špatného provedem. Nebo já nevím. Vím, že žiju dobře a nemám se za co stydět a tak to prostě není příjemný. Ale zase není to tak u všech, jsou lidi, co jsou úplně normální a chovaj se ke mně normálně. Jako třeba učitelky ve škole, ty se chovaj hezky k nám ke mně i k dětem. A i jiný lidi. Není to jen špatný vždycky, to nemůžu říct.

A celkově jste spíš spokojená nebo ne?

Jo, jsem spokojená. Jsem pyšná na svojí rodinu.

A co myslíte, že by mohlo pomoc s tím, abyste se cítila ještě lépe, jak jste mluvila o tom, že je vám nepříjemné, jak na vás lidi někdy koukají?

No, aby tak nekoukali, aby si bílý uvědomili, že my Romové nejsme všichni stejní. Že žijeme normálně jako oni. Co kradou, tu jsou, to jo, ale to je tak všude v Praze i na světě, všude. Taky co jim některým zbývá, když nemaj ani na nájem, tak já se pak nedivím, že kradou. Ani děti pak nepošlou do školy, protože nemaj ani na svačinu pro ty děti. Já jsem spokojená, my žijeme spokojeně, i když skromně. Ale co někteří jiní, dávky nemají nebo mají, ale stejně to nestačí, když třeba jsou hodně zadlužení, tak já se pak nedivím, že udělaj něco špatného. Ale jsou i líní, co nechťej pracovat, to je taky všude. No, tak já nevím, co by se mělo změnit. To vždycky tak bude, že budou chudí a zase třeba jiní líní. Ale stát by měl pomáhat těm chudým, aby to nebylo ještě horší všechno. Nějaký takový společný věci, by se měli dělat, abychom se poznali. Romové a bílí. Aby nás třeba pak víc brali jako normální lidi, víte, kdybychom se navzájem měli víc šancí poznat navzájem a mohla vzniknout nějaká důvěra nebo přátelství.

Myslíte, že politici na Praze 5 a ve vládě věnují dostatek pozornosti sociálnímu vyloučení Romů?

Nevím, moc se o tom asi nemluví. Já jen vím, že je ten kurátor pro menšiny na úřadě. A ten s někým dalším dělal nějaké aktivity tady na Smíchově, na seznámení, něco kulturního pro rodiny.

Aha. A chodíte k volbám?

Jo, to my s manželem chodíme k volbám. I naši rodiče chodí, tak nás to naučili.

Co si myslíte o tom, jak se o Romech mluví v médiích, v televizi, v novinách a podobně?

No, to je podobný jak už jsem o tom mluvila, jako o grázlech největších se mluví o Romech, ale není to pravda. A lidi si to pak myslí, že to, co se řekne v televizi, je pravda. Ale to nikdo neví, jak někteří Romové žijí, v chudobě, ve špině, třeba na severu, jo, ale i tady v Praze. To nikdo neví, jen si všimaj,

jak kradou, ale nikdo se neptá proč, protože si myslejí, že Romové to mají snad v krvi. Tak to se mi nelíbí.

Máte důvěru v policii? Kdyby bylo potřeba, myslíte, že se můžete na ně spolehnout?

Zatím jsem nepotřebovala, ale asi bych se mohla spolehnout, jo, to jo.

Dobře, děkuji vám za rozhovor, to byla poslední otázka.

Rozhovor č. 8, Iveta, 31 let

Představení výzkumu

Jaké je vaše zaměstnání?

Ted' nemám bohužel žádné, jsem doma a hledám si práci. Koukám se na inzeráty, na internet, jsem na úřadě hlášená.

Jak dlouho jste bez zaměstnání?

Já jsem byla doma s dítětem, na mateřské. Ted' ale hledám práci asi od února, no, skoro rok. Tak mám pořád čas na děti, ale mohla bych je dát taky k mojí mamince, mohla bych alespoň na poloviční úvazek pracovat, nějakou brigádu mít alespoň. Ale zatím se pro mě nic nenašlo.

Máte zkušenost s diskriminací, když jste žádala o práci?

Tak přímo mi neřekli, že mě nezaměstnají, protože jsem Romka, ale práce byla, když jsem volala, domluvila jsem si schůzku v tom podniku třeba a najednou mi řekli, že místo není. No to by mi snad zavolali předem, že už někoho zaměstnali, ne? To není vůbec příjemný. Ale věřím, že něco najdu.

Taky si myslím, že něco pro sebe najdete. Jaký je byt, kde bydlíte?

Byt, to je to 2kk, jak se tomu říká. Bydlíme tam s manželem a dvě naše děti. Děti mají takový malý pokojíček s palandou, a ta starší, ta už chodí do školy, tak ta má i psací stůl, aby měla klid na učení a svůj takovej prostor na to. No a pak je taková malá kuchyň, to ani není kuchyň, to je jen kousek linky a sporák. Oddělený je to takovou zástěnou a pak je tam jídelní stůl a tam i spíme a máme tam televizi.

Takže jste čtyři? A je ten prostor pro vás dostatečný?

Jsme čtyři. No, hodilo by se i něco většího, ale nejsou na to peníze.

A cena tohohle bytu je přívětivá?

No dá se to, někde bydlet musíme, nějak ty peníze na to dáme dohromady, aby pak ještě zbylo na jídlo.

Bydlíte tady na Smíchově ráda?

No, já bych asi raději bydlela jinde. Je to tu hlučný. Daleko do obchodu.

A co byste řekla o této lokalitě, co se týče bezpečnosti?

To taky není úplně dobrý. Narkomanů je tu hodně. Herny, drogy, to není dobré prostředí.

Jak vycházíte s příjmy?

Není to na nějaký vyskakování ty peníze, co máme, ale naštěstí zaplatíme, co je potřeba, no, i když někdy ne úplně včas. A dluhy, no. Půjčili jsme si tenkrát 30 tisíc, pak manžel má, neplatil si pojištění. Nevěděl, a už to bylo.

Jaké jsou vaše výdaje? Za co nejvíce utratíte?

Nejvíce je nájem a jídlo, pak ostatní věci. Drogerie, oblečení. Věci do školy, jako sešity jsme kupovali a takový věci. Stůl pro dceru jsme dostali třeba, tak to jsme byli rádi, že nemusíme utrácet. Na ty dluhy máme nějaký ten kalendář, co nám pomohla paní sociální sestavit. A dávky vyřídít nám pomohla.

Cítíte se zdravá?

Ano.

Jak často chodíte k lékaři? Chodíte na preventivní prohlídky?

Ne, ne, jen s dětmi. Zdraví je důležité, ale já naštěstí žádné potíže nemám, tak nikam nechodím.

Na koho se můžete obrátit s problémem?

Na manžela, na moje rodiče, na moje sestry.

Máte přátele mezi Romy i neromy?

Tady na Smíchově moc přátel nemám, a mezi bílými, to vůbec.

A vaše děti mají kamarády mezi neromy?

Ta, co chodí do školy, tak má kamarády, ale víc se asi ve škole kamarádí právě s romskými dětmi. Jsou tam malá skupinka Romů a většina je bílých dětí i cizinci tam jsou.

Do jaké školy chodí vaše děti, do jaké školy jste chodil vy?

Dcera chodí do první třídy do normální základní školy. Já jsem chodila na základku na Žižkově. Pak už nikam a pak jsem si dělala takovej kurz jako rekvalifikaci.

Jak trávíte svůj volný čas?

Uklízím, vařím, na nákup dojdu. Někdy si přečtu knihu, nějakou tu romantiku, víte. Trávím čas s dětmi a s manželem.

Co je pro vás hodnotné?

Rodina a zdraví.

Co se vám ve vašem životě líbí?

Moje rodina, jaká je, jakou máme pohodu.

Co je pro vás ve vašem životě největší potíž, jestli nějakou máte?

Právě to, že nemůžu najít práci hlavně, jinak teď nevím o ničem. Peníze, moc jich není. Že bysme třeba s manželem mohli jít do kina nebo tak, to nejde, vůbec.

Máte nějaké potíže spojené s tím, že jste Romka?

Tak s hledáním té práce hlavně, myslím, že Rom se musí snažit mnohem víc než ostatní, aby ho zaměstnali. Na úřadě, jak se k nám chovaj, jak k nějakému povlu.

Máte pocit, že s vámi naopak někdo sympatizuje jako s Romkou?

Ne. Nikdo, kdo by se choval k Romům normálně. Já nikoho takového neznám.

Řekla byste, že jste spokojená se svým životem nebo nespokojená?

Nejsem spokojená, Romové to mají těžký, peníze nejsou. Ale nevím, co bych si počnula bez rodiny jakou mám. Bez manžela, bez dětí. To bych nežila.

Je ještě něco, co přispívá k té vaší nespokojenosti?

Jako kdyby byla ta práce a víc peněz, aby člověk se nemusel chodit ponižovat na ten úřad pro dávky jít prosit, jo. Tak by to bylo lepší.

A je ještě něco, co naopak přispívá ke spokojenosti, kromě vaší rodiny?

Nevím, nic mě nenapadá.

Co by mohlo pomoci s překonáním potíží, abyste mohla být víc spokojená ve svém životě?

Takhle, já myslím, že hlavně by se tady mělo změnit něco v tom jak se ta společnost na Romy dívá. Jak se k nám chová. Vždyt my už tu dávno nejsme nějací cizinci, už nekočujem, žijeme normálně, o tu svobodu jsme jakoby přišli, cestovat z místa na místo. Jako já bych si nedokázala představit, že kočuju, už jsem přivyklá na to, že bydlím v bytě, jako všichni ostatní, jo, taky pracujeme, děti chodí do školy. A o všechno musíme mnohem víc bojovat. A lumpů je mezi námi hodně, to jo, a někdy se ani nemůžeme divit, když nemají z čeho žít, tak už pak i zkouší věci, kradou, třeba. Ale to už pak nikdo nevidí, že ta rodina nemá z čeho žít. No snad si to místo někdy Romové vybojují. Tady je prostě náš domov.

Myslíte si, že je o problém sociálního vyloučení dostatečný zájem ze strany politiků? Politiků na místní úrovni na Praze 5 a na celostátní úrovni?

Ne, to nikoho nezajímá, nikdo se nestará. Nebo já o tom nevím.

Chodíte k volbám?

Ne.

Co si myslíte o tom, jak jsou Romové zobrazováni v médiích?

Tak podobně, jak jsem říkala, mluví se o Romech, jen když něco špatného provedou a ono to pak vypadá, jak když všichni Romové takový jsou, ale to přeci není pravda.

Máte důvěru v policii? Když by se tu dělo něco nebezpečného, někdo vás ohrožoval, nebudete mít obavy zavolat policii?

No, taky ani policii moc nevěřím, že by byli nějak na naší straně.

Dobře, děkuji vám za váš čas, to je vše na co jsem se potřebovala zeptat.

Rozhovor č. 9, Petr, 41 let

Představení výzkumu

Jaké je vaše zaměstnání?

Nemám zaměstnání.

Jak dlouho jste bez práce?

Čtyři roky.

Jste hlášen na úřadě práce?

Ne, já ani nevím, jak to probíhá.

Máte zkušenosti s diskriminací, když jste žádal o práci?

Jo, hodně.

Můžete to nějak více popsat, co se stalo?

Na jedné firmě mi říkal, že tam měl nějaký takový, jako jsem já a že tam něco ukradli, tak že si na mě bude dávat bacha. Třeba to se stalo jednou.

Aha, a jaký je byt, kde bydlíte?

Je to 2+1. Dřív jsem žil v hrozném bytě, tenhle se mi líbí.

Je pro vás a vaši rodinu byt dostatečný?

Je nás šest, máme čtyři děti s manželkou, děcka, ty by chtěli větší pokoj, ale jinak dobrý to je.

Jak se vám líbí ta lokalita, kde se váš byt nachází.

Napište tam, že tu mám hodně známých, to je dobrý, ale v noci je tu hluk, teda ono i přes den, ale v noci chcete spát. Je to u tý hlavní silnice, kde jezdí i tramvaje a hodně aut.

A bydlíte tu tedy rád?

Jo, bydlím.

Jak hodnotíte cenu vašeho bytu?

No, je drahý. Ale levnější než jsme byli před tím. 9 tisíc je nájem a pak energie ještě.

Hm, a jak vycházíte s příjmy? A jaké jsou vaše výdaje?

Moje manželka uklízí na ministerstvu a nejstarší syn je automechanik. Máme nějaký dávky, manželka se v tom vyzná, já tak moc ne. Tak to jsou naše příjmy. Tak zaplatíme nájem, není to jednoduchý, no. Já jako občas pracuju, mám nějakou fachu přes kamarády. Tak si přilepšíme trochu. Jídlo to je velký výdaj pro šest lidí. Pak oblečení, děcka chtěj značkový oblečení, jak rostou a maj to i ostatní. Tak dá se koupit jednou za čas, ale ne každý měsíc.

Máte nějaké úspory?

Ne.

Cítíte se zdravý?

Jo, to naštěstí jo. Zdraví to je důležitý.

Chodíte na preventivní prohlídky? Můžete si dovolit jít k lékaři, když víte, že se platí poplatky?

Na preventivní to ne. Zdraví je nejdůležitější, takže když něco je, tak jdu k lékaři. A poplatky zaplatím a léky taky. To se musí, zdraví je důležitý. Jak není člověk zdravěj, nemůže nic.

Na koho se můžete obrátit s problémem? Kdo vám pomůže, když máte potíže?

Na kamarády a na rodinu hlavně – na manželku a na bráchu.

Máte mezi přáteli i neromy?

Jo. Moje manželka je bílá.

A vaše děti mají přátele mezi neromy?

Jo, ve škole, hlavně naše holky. Kluci ty míň. Ty jsou spíš s ostatníma Romama.

Do jaké školy chodí vaše děti?

Nejstarší je vyučenej, chodil na zvláštní a pak se vyučil. Další taky, chodil do zvláštní a teď je v učení, holky choděj na normální základku. Ty jsou chytrý, to budou inženýrky.

Do jaké školy jste chodil vy?

Já jsem vychodil jen základku, ale nežil jsem v Praze.

Jak trávíte svůj volný čas?

Koukám na televizi, s chlapama se sejdu, co ještě tak, no, hlavně jsem s rodinou.

Co je pro vás hodnotné? Co se vám ve vašem životě líbí?

Rodina, .. Rodina.

Co je pro vás ve vašem životě potíž, jestli nějakou máte?

Tak, ta práce, že není, no. Peníze, taky moc nejsou.

Máte nějaké potíže spojené s tím, že jste Rom?

No, tak práci nemůžu moc najít kvůli tomu. Jednou mi tady někdo nadával spoustě ty cikáne zk... To je rasismus. To je pak potíž, takový lidi.

Máte naopak pocit, že s vámi někdo sympatizuje jako s Romem?

Tak ty neziskovky tady jsou, ty na to nehledí, Rom nerom. Pomáhají všem.

Řekl byste, že jste spokojený se svým životem nebo nespokojený?

Mohlo by to být lepší, no.

Co přispívá k nespokojenosti?

Tak to, co jsem už říkal, ta práce není.

Co přispívá ke spokojenosti?

Holky moje jsou chytrý, inženýrky z nich budou jednou. Rodina prostě, to je spokojenost moje.

Co by mohlo pomoci s překonáním potíží?

Aby něco udělal stát, nebo já nevím, konečně, aby práci měli všichni, kdo chtějí. Tak bych to řekl. A rasismus z lidí vymýtít nějak. To je těžký, když vás někdo odsoudí jen, když vidí trochu tmavší kůži.

Myslíte si, že je o problém sociálního vyloučení dostatečný zájem ze strany politiků? Politiků na místní úrovni, tím myslím politiky na městské části Prahy 5, kde žijete?

Vůbec nevím. Neznám zastupitelstvo.

Chodíte k volbám?

Skoro vždycky. Paroubka jsem volil a ČSSD volím pořád.

Co si myslíte o tom, jak jsou Romové zobrazováni v médiích?

Dělaj z nás lumpy, ale bílý jsou taky lumpové, takový stejní. Je hodně rasismu a nepamatuju si, že by toho bylo dříve tolik, všechny ty demonstrace. A tak i ty lidi, co dělají zpravodajství tomu možná taky přispívaj a pak ty zprávy zase další rasisty povzbudí k takové akci.

Máte důvěru v policii?

Jo jo, to mám.

To je vše. Děkuji vám za rozhovor.

Rozhovor č. 10, Anna, 29 let

Představení výzkumu

Tak, nejdřív se vás zeptám, jaké je vaše zaměstnání?

Pracuju v pekárně, jako pekařka.

Pracujete na plný úvazek?

Ano, střídáme se po osmihodinových směnách.

Jak dlouho máte tohle zaměstnání?

Rok a půl.

Máte zkušenost s diskriminací při hledání zaměstnání?

... Hm, no, mám.

Můžete vaši zkušenost více popsat?

Ne, nerada na to vzpomínám, nerada o tom mluvím.

Dobrá tedy. Jaký je byt, kde bydlíte? A s kým tam bydlíte?

Bydlíme v 3+1, bydlíme s mojí babičkou, mými rodiči, s manželem a se třemi dětmi, co s manželem máme. Někdy tam přespává moje sestra. Je to docela malý byt, když nás je tam tolik. Ale je dobré, že bydlíme s rodiči, můžou se postarat o děti, když jsme v práci.

Jak hodnotíte jeho cenu?

Je drahý, přemýšlíme o přestěhování, někdy máme problém s placením, proto teda přemýšlíme o přestěhování. Všichni se přestěhujeme jinam společně.

Jak se vám líbí lokalita, kde se byt nachází?

Líbí se mi, mám ráda Vltavu, ale loni byly ty povodně, to nás evakovali. Ale když nejsou zrovna povodně, tak je to hezký, tady se dá jít na procházku, řeka hezky plyne, domy jsou hezký. Labutě krmíme.

Cítíte se tu bezpečně?

No, občas mě to tu štve, občas ne. Protože se tu nachomýtaj nějakí ty feťáci, občas tu na ulici leží stříkačky. Navíc je tu hluk z hospod v noci, hodně lidí tu hraje automaty.

Jak vycházíte s příjmy?

No, nic moc, proto se chceme stěhovat, někdy máme problém s nájmem, loni nám i plyn opojili, protože jsme nezaplatili včas a dluh nám tam vznikl. Vzali jsme si půjčku, máme teď problémy se splácením. Dluhy nám narůstají. Takže se musíme přestěhovat do levnějšího bytu, co nejdřív, ale kdo chce do pronájmu vzít tak velkou rodinu? To je problém, nikdo nám nechce byt pronajmout, protože zjistěj kolik nás je a ještě navíc cikáni, no a to máte potom těžký něco najít.

Jaké jsou tedy vaše výdaje?

Nájem, energie, splácení dluhů, jídlo a pak už na nic peníze nezbývají, tak oblečení třeba na děti od někoho dostaneme, jo, musíme být v tomhle hodně skromní, protože hlavně musíme bydlet a jíst.

Cítíte se zdravá?

Normálně, občas někde píchne, u doktora jsem nebyla ani nepamatuju, naposled u porodu. Jsem unavená, jak chodím na ty noční směny, ale člověk to musí nějak přežít.

Na koho se můžete obrátit s problémem?

Na babku naší, na maminku, sestru. Na manžela hlavně. Prostě na mojí rodinu.

Máte přátele mezi neromy?

Ne.

A vaše děti?

Jo, možná ve škole, ven chodí s ostatními Romy z okolí..

Do jaké školy chodí vaše děti, do jaké školy jste chodila vy?

Já jsem chodila do zvláštní, děti ty chodí zatím do normální.

Jak trávíte svůj volný čas?

Vařím, uklízím, peru. Jsem s rodinou.

Co je pro vás hodnotné? Co se vám ve vašem životě líbí?

Děti to je největší hodnota a taky to, co se mi nejvíc líbí. Pro nás cikány jsou děti nejdůležitější. Rodina prostě.

Co je pro vás/ve vašem životě největší potíž, jestli nějakou máte?

Tak ty peníze, že nejsou.

Máte nějaké potíže spojené s tím, že jste Romka?

Asi nemám. Byt se špatně hledá i ta práce se špatně sháněla, manžel ten měl taky problémy v tom.

Máte pocit, že s vámi někdo sympatizuje jako s Romkou?

Ne.

Řekla byste, že jste spokojená se svým životem nebo nespokojená?

To znáte, ne. Starosti budou vždycky, ale děcka mi dělají radost. Jen ten byt at se nějak vyřeší, at máme kde bydlet, at nás nevyhodí na ulici.

Takže co přispívá ke spokojenosti a co přispívá k nespokojenosti? Jak jste řekla budou to asi děti a nespokojenost s bydlením a peníze. Ještě něco?

Tak práce mě docela baví, jen ty noční, ale nemám to daleko. A ta nespokojenost, to jsou ty peníze, no.

Co by mohlo pomoci s překonáním potíží?

Kdyby se snáz dal najít ten byt.

Myslíte si, že je o problém sociálního vyloučení Romů dostatečný zájem ze strany politiků?

Všichni kecaj, ale nakonec nic neudělaj.

Chodíte k volbám?

Ne, nechodím, právě proto že všichni kecaj jenom. Nikdy jsem nebyla, i rodiče říkaj, že je to zbytečný, manžel ten chodí.

Bližíme se závěru, co si myslíte o tom, jak jsou Romové zobrazováni v médiích?

Nemám televizi, nesleduju to, nevím.

Máte důvěru v policii?

Jo, mám. Ty nácky by ale měli pozavírat. Nebo něco s nima udělat, aby tolik rasismu nebylo, tady na Smíchově je jich kupa.

Máte s nimi nějaké zkušenosti?

Blbě koukaj na nás. Ale občas se tu i někdo porve, mojí rodině se to nestalo, díky Bohu, že nestalo, to nevím, co bychom potom dělali.

Děkuji, to je všechno.